

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, casarea deciziei din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Grigore Friptuleac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Elena Solcanu și Serghei Cernei, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

*(Dosarul nr. 2ra-1558/23
nr. PIGD 2-22064847-01-2ra-27112023)*

Admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motiv că instanța de apel nu cercetat toate circumstanțele cauzei.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru – jud. N. Arabadji
Curtea de Apel Chișinău – jud. N. Budăi, I. Țurcan, Iu. Cotruță

24 septembrie 2025
Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Munteanu,

Oxana Parfeni, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 10 mai 2022, Grigore Friptuleac, reprezentat de avocatul Lilian Osoian a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Elena Solcanu și Serghei Cernei, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată (f. d. 2, 3-7).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a invocat că, prin hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești, devenită irevocabilă, s-a stabilit hotarul dintre terenul cu numărul cadastral XXXXX situat în XXXXX, ce îi aparține cu drept de proprietate lui Grigore Friptuleac și terenul cu numărul cadastral XXXXX situat în aceeași localitate ce aparține lui Serghei Cernei, prin transpunerea în natură a aliniamentului 3-4, conform titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat la data de 13 decembrie 2006 pe numele său. S-a obligat Serghei Cernei să reconstruiască gardul dintre gospodăria sa și gospodăria lui Grigore Friptuleac, situată pe terenul cu numărul cadastral XXXXX din XXXXX.

3. La 29 iulie 2019, a prezentat titlul executoriu spre executare silită, iar prin încheierea nr. 122-236/19 din 02 august 2019 s-a intentat procedura de executare. În procesul de executare a documentului executoriu, executorul judecătoresc a ieșit de două ori la fața locului.

4. Prin procesul-verbal de constatare nr.122-138/19 din 25 octombrie 2019 executorul judecătoresc a constatat obstacole în executarea hotărârii judecătorești și anume construcții ilegale efectuate de debitorul Serghei Cernei parțial pe terenul ce îi aparține, șopron și construcție nouă nefinisată și a acordat un termen debitorului pentru înlăturarea obstacolelor. Instituțiile statului nu oferă sprijin executorului judecătoresc în vederea executării hotărârii judecătorești.

5. La 17 decembrie 2020, executorul judecătoresc Elena Solcan împreună cu o comisie formată în cadrul Primăriei Scumpia, raionul Fălești, au ieșit la fața locului și au determinat linia de hotar dintre gospodăriile creditorului și debitorului, întocmindu-se un act cu anexă. Susține că până în prezent hotărârea judecătorească nu a fost executată, iar conform informațiilor de la executorul judecătoresc Solcan Elena tergiversarea executării hotărârii judecătorești nu îi sunt imputabile. Hotărârea judecătorească irevocabilă nu se execută o perioadă mai mare de 2 ani și 9 luni, iar litigiul între părți este de o perioadă mai mare de 10 ani.

6. A susținut că autoritatea de stat nu poate invoca lipsa posibilității executării actului judecătoresc, deoarece statul trebuie să-și organizeze un sistem de executare în care să asigure o executare efectivă, fiind astfel încălcat prevederile art.6§1 CEDO și cauzat prejudiciu moral care-l estimează la suma de 36 000 de lei.

7. Reclamantul Grigore Friptuleac a solicitat prin cererea de chemare în judecată constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești pronunțate de Judecătoria Bălți, sediul Fălești la 15 octombrie 2018, articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Protocolul 1 Adițional la Convenție, repararea prejudiciului moral în mărime de 36 000 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

8. Prin hotărârea din 10 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Grigore Friptuleac. S-a constatat încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești. S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Grigore Friptuleac cu titlu de prejudiciu moral suma de 20 000 de lei. În rest, cererea de chemare în judecată depusă de Grigore Friptuleac a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată (f.d. 139, 141-145 recto-verso).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

9. La 23 martie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a depus cerere de apel nemotivată (f.d. 147) împotriva hotărârii din 10 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, iar la 14 iunie 2023 cererea de apel motivată (f.d.152-159).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

10. Prin decizia din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și menținută hotărârea din 10 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 185, 186-199).

11. În consolidarea soluției, instanța de apel a constatat că, prima instanță a dat o apreciere corectă raportului juridic stabilit între părți și a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, concluziile primei instanțe constatăte fiind în corespundere cu probele administrate și cercetate, iar normele de drept material aplicate corect.

12. Instanța de apel a reținut că, până în prezent, nu a fost executată hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești, în partea obligării lui Serghei Cernei să reconstruiască gardul dintre gospodăria sa, situată pe terenul cu numărul cadastral XXXXX în satul XXXXX și gospodăria lui Grigore Friptuleac.

13. Instanța de apel a notat că, la 17 decembrie 2020, executorul judecătoresc Elena Solcan, prin procesul-verbal nr. 122-205r, a constatat că documentul executoriu nr. 2-1075/16 din 15 octombrie 2018 nu este executat de debitorul Serghei Cernei.

14. Iar, conform măsurărilor efectuate de către comisia formată în cadrul Primăriei Scumpia, raionul Fălești, s-a stabilit existența a 2 construcții care depășesc hotarul dintre gospodăriile debitorului și creditorului, fapt care a făcut imposibilă reconstruirea gardului conform titlului executoriu (f.d. 62-63).

15. La fel, instanța de apel a constatat că, la 05 ianuarie 2021, debitorul Serghei Cernei a depus explicație în scris precum că porțiunea de gard reconstruită între gospodăria sa și a lui Grigore Friptuleac este provizorie în scop de a nu trece păsările unul de la altul și se obligă de a scoate plasa metalică în ziua respectivă, iar gardul va fi restabilit după efectuarea măsurărilor cadastrale a tuturor gospodăriilor învecinate (f.d. 20).

16. În această ordine de idei, instanța de apel a opinat că, complexitatea obiectului executării, manifestat prin imposibilitatea executării hotărârii judecătorești privind obligarea lui Serghei Cernei să reconstruiască gardul dintre gospodăria sa și gospodăria lui Grigore Friptuleac, se datorează faptului că nu au fost efectuate măsurările cadastrale ce revine autorităților statului care să asigure că, prin determinarea hotarului între gospodării.

17. Prin urmare, instanța de apel a conchis că autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești nu a întreprins toate măsurile corespunzătoare în

vederea executării hotărârii judecătorești irevocabile, iar în consecință Grigore Friptuleac nu a putut beneficia de succesul obținut în urma examinării litigiului, care se referea la reconstrucția gardului. Circumstanțele date denotă fără echivoc că hotărârea adoptată în favoarea ultimului a rămas neexecutată până în prezent.

18. Astfel, Grigore Friptuleac este îndreptățit să pretindă la constatarea încălcării dreptului său la executare în termen rezonabil a hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești. Or, executorul judecătoresc, ca persoană autorizată să efectueze executarea documentelor executorii, este obligat, în conformitate cu art. 22 alin. (2) din Codul de executare, să întreprindă măsurile prevăzute de lege pentru executarea operativă a documentelor executorii.

19. Cu referire la quantumul satisfacției pentru prejudiciul moral cauzat, instanța de apel a apreciat ca fiind exagerată suma de 36 000 de lei, având în vedere circumstanțele cauzei. Instanța de apel a considerat suma de 20 000 de lei ca fiind echitabilă, care poate aduce o satisfacție pentru încălcarea dreptului încălcat și fiind o despăgubire justă, reieșind din circumstanțele cauzei, perioada de neexecutare și miza pentru creditor. Or, quantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

20. La 27 octombrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei recurate și a hotărârii din 10 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii ca neîntemeiată (f.d. 203-209).

ARGUMENTELE RECURSULUI

21. În motivarea recursului, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în esență, a invocat că, concluziile instanței de apel derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, cât și aprecierea laconică a suportului probatoriu anexat, implicit raportul motivat aferent procedurii de executare vizate.

22. Recurentul a susținut că statul răspunde eventual patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin încălcarea dreptului la executare în termen rezonabil a documentului executoriu, iar elucidarea cazurilor și condițiilor de

răspundere patrimonială se face printr-o lege specială. Actualmente, în practica națională o asemenea lege specială este Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Astfel, un aspect ce a fost omis de către instanța de apel constă în necesitatea constatării intenției directe a persoanei privind neexecutarea intenționată a hotărârii instanței de judecată, iar prioritar - constatarea posibilității reale de a executa această hotărâre, și, pe cale de consecință, împotrivirea, cu reavoință, a persoanei, de a purcede la executare. Însă, reiterăm că eronat s-a concluzionat asupra constatării încălcării dreptului reclamantului la executarea documentului executoriu în termen rezonabil.

23. Din considerentul refuzurilor de cooperare a părții debitoare cu autoritățile implicate în procedura de executare, se atestă o prelungație a duratei procedurilor. Or, atât transpunerea în natură a aliniamentului, cât și reconstruirea gardului presupune un efort comun din partea ambelor părți, reieșind din necesitatea respectării dreptului de vecinătate. Deci, argumentele reclamantului/intimatului cu privire la insuficiența acțiunilor din partea executorului judecătoresc nu pot fi acceptate, or, art. 44 alin. (5) din Codul de executare prevede următoarele: „creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc sprijin efectiv pentru aducerea la îndeplinire a executării silite, punându-i la dispoziție și mijloacele necesare în acest scop”.

24. Prin urmare, recurentul și-a întemeiat cererea de recurs în baza art. 432 alin. (1) lit. b) și e) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia „recursul este admis dacă: b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție și e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

25. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu

excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

26. Respectiv, recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, împotriva deciziei din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinată prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă în vigoare după 01 septembrie 2023.

27. Art. 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel.”

28. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

29. Art. 432 din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la momentul depunerii recursului:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

30. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă:

„Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

31. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

32. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

33. Art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la momentul judecării cauzei în ordine de apel:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

34. Art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.”

35. Art. 118 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.”

36. Art. 4 alin. (1), (2) și (3) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„(1) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

(2) Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

(3) Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.”

37. Art. 121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

38. Art. 130 alin. (1)-(3) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.”

39. Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 87/2011:

„Scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.”

40. Art. 2 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 87/2011:

„(1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

(2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

(3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

41. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit extrasului din e-mailul Zimbra cu adresa „diana.vascan@justice.md”, copia deciziei din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată în mod electronic Ministerului Justiției al Republicii Moldova, la 22 noiembrie 2023 (f.d. 200). În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă la 27 octombrie 2023 (f.d. 203-209).

42. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, din motivele ce succed.

43. Conform avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate.

44. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrar judiciar, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

45. Instanța de recurs consemnează că legea procedural civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

46. Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

47. În acest sens, legiuitorul a investit apelul cu efect devolutiv, care presupune două limite raționale: *tantum devolutum quantum appellatum*, adică instanța de apel rejudecă în fapt și în drept, ceea ce apelantul a înțeles să atace din hotărârea primei instanțe, fiind o consecință a principiului disponibilității care guvernează procesul civil și *tantum devolutum quantum iudicatum*, unde instanța de apel efectuează o nouă examinare în fond, dar și exercită controlul judiciar complet, în fapt și în drept, asupra ceea ce a hotărât prima instanță.

48. Astfel, respectând principiile dreptului procesual civil, instanței de apel îi revine o deosebită atenție de a determina toate componentele acțiunii civile, și în special obiectul acțiunii civile și temeiurile acesteia. Obiectul acțiunii civile îl formează pretențiile reclamantului față de pârât, adresate instanței de judecată în scopul apărării propriilor drepturi și care reies din raportul material-litigios și în privința cărora instanța de judecată urmează să se expună prin hotărâre.

49. Prin urmare, instanța de judecată și de apel trebuie să determine raportul material-litigios dintre părți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia. Subsecvent identificării raporturilor dintre părți, instanța de judecată urmează să stabilească obiectul probațiunii pe pricina dedusă judecății, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

50. Din conținutul pretențiilor formulate de către Grigore Friptuleac, obiectul acțiunii îl constituie constatarea faptului neexecutării în termen rezonabil a hotărârii judecătorești pronunțate de Judecătoria Bălți, sediul Fălești la 15 octombrie 2018 în dosarul nr. 2-1075/16, precum și constatarea încălcării articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Protocolul 1 Adițional la Convenție și repararea prejudiciului moral în mărime de 36 000 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

51. Analizând minuțios memoriul deciziei din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel nu a efectuat o cercetare efectivă, completă și complexă a circumstanțelor cauzei, limitându-se la constatări formale și pronunțând o soluție vădit nemotivată.

52. În acest sens, instanța de recurs învederează că, Legea nr. 87/2011 instituie un remediu intern eficient pentru constatarea încălcării dreptului la executarea în

termen rezonabil a hotărârilor judecătorești, în sensul art. 6 CEDO, art. 20 și art. 120 din Constituția Republicii Moldova. Chiar din formularea art. 2 alin. (3) din Legea nr. 87/2011 rezultă că prejudiciul cauzat prin asemenea încălcări urmează a fi reparat indiferent de vinovăția organului de executare, fiind suficientă constatarea obiectivă a întârzierii sau a pasivității organelor responsabile.

53. Deopotrivă, în conformitate cu art. 4 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, sarcina de a dovedi lipsa încălcării dreptului și inexistența prejudiciului moral îi revine Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Această normă consacra o prezumție relativă în favoarea creditorului unei hotărâri judecătorești, având ca scop asigurarea efectivității remediului și protecția dreptului de acces la justiție.

54. În speță, reclamantul Grigore Friptuleac pretinde constatarea încălcării dreptului său la executare în termen rezonabil a hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești, precum și repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea acestui drept.

55. La capitolul dat, este remarcabil că, prin hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești, s-a stabilit hotarul dintre terenul cu numărul cadastral XXXXX situat în XXXXX, ce îi aparține cu drept de proprietate lui Grigore Friptuleac și terenul cu numărul cadastral XXXXX situat în aceeași localitate ce aparține lui Serghei Cernei, prin transpunerea în natură a aliniamentului 3-4, conform titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat la data de 13 decembrie 2006 pe numele său. S-a obligat Serghei Cernei să reconstruiască gardul dintre gospodăria sa și gospodăria lui Grigore Friptuleac, situată pe terenul cu numărul cadastral XXXXX din XXXXX (f.d. 8).

56. În cazul dat, dispozitivul hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești, în partea „stabilirii hotarului dintre terenul cu numărul cadastral XXXXX , situat în XXXXX, ce îi aparține cu drept de proprietate lui Grigore Friptuleac, și terenul cu numărul cadastral XXXXX, situat în aceeași localitate, ce aparține lui Serghei Cernei, prin transpunerea în natură a aliniamentului 3-4, conform titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat la data de 13 decembrie 2006” nu corespunde unei proceduri clasice de executare silită în sensul obișnuit, cu creditor și debitor.

57. Or, reieșind din natura obligativității stabilirii hotarului, fiecare dintre vecini este, simultan, atât titularul unui drept de proprietate care trebuie respectat (deci creditor), cât și obligat să contribuie la delimitarea comună a terenului (deci debitor).

58. Obligația nu rezultă dintr-o creanță unilaterală, ci dintr-un raport juridic bilateral, în care ambele părți au interes direct în exercitarea dreptului lor de proprietate și, concomitent, în respectarea obligației de a delimita proprietatea vecină.

59. Astfel, în această parte a dispoziției, ambii litiganți, Grigore Friptuleac și Serghei Cernei, dețin o calitate procesuală dublă, atât de creditor, cât și de debitor. Aceasta decurge din faptul că instanța i-a obligat să colaboreze reciproc pentru transpunerea în natură a aliniamentului de hotar, iar eficiența și respectarea dreptului fiecăruia depind de acțiunea celuilalt.

60. În consecință, nu este vorba despre o procedură executorie clasică, unde rolurile sunt univoc determinate, ci despre o procedură de stabilire a hotarului comun, în care ambele părți au drepturi și obligații reciproce și corelative.

61. Reieșind din considerentul privind natura obligației de stabilire a hotarului dintre terenurile lui Grigore Friptuleac și Serghei Cernei, la soluționarea litigiului referitor la constatarea încălcării dreptului lui Grigore Friptuleac la executarea în termen rezonabil a hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătorei Bălți, sediul Fălești, precum și la repararea prejudiciului cauzat prin neexecutarea acesteia, instanța trebuia să aibă în vedere caracterul special al obligației de executare.

62. În speță, debitorul obligației, în sensul executării, nu este unicul titular al unei obligații de plată sau de prestare față de creditor, ci fiecare dintre vecini deține simultan calitatea de creditor și debitor, obligația lor fiind de natură corelativă și bilaterală.

63. Astfel, ținând cont de particularitățile speciale ale procedurii de executare din prezenta speță, instanța de judecată trebuia să elucideze și să dea apreciere comportamentului părților la procedurile de executare, prin raportarea la această calitate dublă. Instanța trebuia să stabilească, în afara oricărui dubiu, și să evalueze dacă părțile procedurii de executare și autoritățile însărcinate cu executarea hotărârii au acționat cu diligența necesară, fără a atribui nejustificat întârzierea unei părți care și-a exercitat drepturile procedurale în mod legitim.

64. În analiza comportamentului părților și al autorităților la executare, instanța de apel trebuia să elucideze și să dea o apreciere cuvenită eventualelor refuzuri neîntemeiate sau amânări de a întreprinde careva acțiuni, pasivității sau lipsei de reacție îndelungată a autorităților, precum și altor acțiuni sau inacțiuni care ar fi împiedicat realizarea promptă a obligației de stabilire a hotarului.

65. Aprecierea respectării dreptului la executare în termen rezonabil trebuie să fie nu doar formală, ci corelată cu caracterul bilateral și corelativ al obligației, precum și cu diligența și buna-credință a ambelor părți și a autorităților competente.

66. În condițiile speței deduse judecătii, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a omis să analizeze în detaliu acțiunile executorului judecătoresc Elena Solcan pe parcursul unei perioade de aproximativ 2 ani și 8–10 luni, precum și conduita procesuală a părților procedurii de executare, inclusiv a reclamantului Grigore Friptuleac. Instanța de apel nu a elucidat circumstanțele constatate prin actul din 17 decembrie 2020 al Primăriei comunei Scumpia, raionul Fălești, întocmit cu participarea autorităților locale, a poliției, dar și a părților Serghei Cernei și Grigore Friptuleac. Or, din acest înscris rezultă că autoritatea publică locală, cu participarea reprezentantului poliției, dar și a părților Serghei Cernei și Grigore Friptuleac, a examinat somația repetată a executorului judecătoresc de a determina precis hotarul dintre gospodăriile părților (f.d. 18-19).

67. Totodată, deși, la 17 decembrie 2020, executorul judecătoresc Elena Solcan a întocmit procesul-verbal nr. 122-205r, prin care a constatat neexecutarea documentului executoriu nr. 2-1075/16 din 15 octombrie 2018 de către debitorul Serghei Cernei (f.d. 62), instanța de apel nu a dat apreciere acestui înscris în coroborare cu explicația scrisă a debitorului din 05 ianuarie 2021, în care acesta recunoștea caracterul provizoriu al gardului și își asuma obligația de a scoate plasa metalică și a gardul dintre terenuri, după efectuarea măsurărilor cadastrale a tuturor gospodăriilor învecinate (f.d. 20). Prin explicația din 05 ianuarie 2021, debitorul Serghei Cernei și-a asumat *obligația de a scoate plasa metalică în ziua respectivă*, iar gardul va fi restabilit după efectuarea măsurărilor cadastrale a tuturor gospodăriilor învecinate.

68. În același sens este relevant răspunsul Agenției Servicii Publice nr. 11/20c din 18 mai 2022, din care rezultă că Serghei Cernei, fiind proprietar al terenului cu numărul cadastral XXXXX, la 24 iunie 2016, a depus cererea nr. 4301/16/10599, privind efectuarea lucrărilor de actualizare a planului geometric pentru terenul ce aparține în proprietate. Însă, din motivul imposibilității actualizării hotarelor terenului ce aparține acestuia, ca urmare a unui conflict ivit cu proprietarul terenului învecinat cu numărul cadastral XXXXX, lucrarea nu a fost posibilă de executat, fiind refuzată.

69. Prin răspunsul dat, IP „Agenția Servicii Publice” a reiterat faptul cu referire la executarea hotărârii din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești,

prin care se dispune transpunerea în natură a alimentului 3-4 conform Titlului de autentificare a deținătorului de teren eliberat pe numele lui Grigore Friptuleac, ceea ce constituie altă categorie de lucrări, a informat de faptul că potrivit pct.4 al Instrucțiunii cu privire la modul de executare a lucrărilor cadastrale la nivel de teren, aprobat prin Ordinul SRFC nr.70 din 04 august 2017 „actul de transpunere a hotarelor – act întocmit la transpunerea hotarelor de teren, prin care se confirmă identificarea corectă și materializarea în teren a punctelor de hotar conform proiectului de organizare a teritoriului sau planului urbanistic”. Deci, transpunerea hotarului se efectuează în temeiul actului de stabilire a hotarului cu elaborarea planului geometric care conține catalogul coordonatelor, recepționat în modul prevăzut de pct.53 din Instrucțiunea nr. 70. Dat fiind faptul că titlu de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat în cadrul lucrărilor de înregistrare primare masivă conține hotare generale, fapt indicat chiar în partea 3 a titlului, aceste lucrări au fost efectuate cu calitatea VI conform pct.74 din Instrucțiunea nr.70. Astfel, reieșind din prevederile pct. 76 din Instrucțiunea respectivă, informația din baza de date grafică a cadastrului referitoare la terenurile cu nivelurile de calitate IV-VI are caracter informațional și nu poate fi utilizată pentru restabilirea hotarelor, transpunerea proiectelor de organizare a teritoriului în natură, soluționarea litigiilor funciare etc. Suprafețele terenurilor cu acest nivel de calitate, în baza de date grafică, pot devia de suprafețele terenurilor din documente de drept.

70. Aceste circumstanțe atestă că executarea titlului nu putea fi realizată exclusiv prin demersuri ale executorului, ci impunea implicarea efectivă a organelor competente, inclusiv prin recurgerea la procedurile cadastrale speciale, dar și colaborare activă și diligentă a creditorului și debitorului.

71. Instanța de apel, însă, nu a evaluat dacă măsurile adoptate de executor au fost suficiente și proporționale cu scopul urmărit – executarea hotărârii și dacă statul și-a respectat obligația pozitivă de a organiza un sistem eficient de executare, precum și dacă lipsa altor acțiuni din partea executorilor constituie o încălcare a obligației pozitive a statului de a organiza un sistem eficient de executare, în sensul Convenției Europene a Drepturilor Omului și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

72. Mai mult, la evaluarea comportamentului autorităților însărcinate cu obligația executării, precum și al părților procedurii de executare, instanța de apel nu a cercetat multiaspectual și nu elucidat circumstanțele ce rezultă din înscrisul anexat la fila dosarului 102.

73. Din acest înscris reiese că, în baza prevederilor Ordinului SRFC nr. 70 din 04 august 2017, pentru perfectarea serviciilor cadastrale în teren, și anume pentru actualizarea terenului aferent casei de locuit a lui Serghei Cernei, cu nr. cadastral XXXXX, s-a încheiat un „Acord comun” cu cetățenii Valeriu Pasat, Andrei Pîslaru și Toader Dubceac, în scopul de a permite accesul lucrătorilor cadastrali și al angajaților primăriei în curțile gospodăriilor acestora, pentru efectuarea măsurilor cadastrale necesare.

74. Totodată, din inscripția olografă de pe acest „Acord comun” rezultă că, la 06 iunie 2022, Grigore Friptuleac a fost somat de către Primarul comunei Scumpia să ia cunoștință de conținutul acordului. Cu toate acestea, reclamantul a ignorat invitația de a-l semna și de a purta discuții cu Primarul referitor la punerea lui în aplicare.

75. Din aceste circumstanțe se constată că, prin refuzul de a semna „Acordul comun”, reclamantul Grigore Friptuleac nu a acordat consimțământul necesar pentru accesul lucrătorilor cadastrali și al angajaților primăriei în curtea gospodăriei sale.

76. Astfel, în opinia instanței de recurs, Curtea de Apel Chișinău, la analiza caracterului rezonabil al termenului de executare a hotărârii judecătorești în cauza lui Grigore Friptuleac, instanța de apel nu trebuia să limiteze analiza exclusiv la pasivitatea autorităților de executare, ci era obligată să aprecieze în ansamblu comportamentul tuturor participanților la procedura de executare. În mod special, trebuia să verifice dacă comportamentul reclamantului, prin refuzul de a semna „Acordul comun”, a contribuit la prelungirea procedurilor de executare a hotărârii judecătorești din 15 octombrie 2018.

77. Această conduită, chiar dacă nu exonerează statul de obligația sa principală de a asigura executarea promptă și efectivă a hotărârii judecătorești, este relevantă pentru stabilirea întinderii răspunderii statului și a cuantumului reparației. În lipsa acestei aprecieri, soluția instanței de apel rămâne incompletă și nu reflectă pe deplin exigențele privind examinarea comportamentului atât al autorităților, cât și al părților în executarea unei hotărâri.

78. În concluzie, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, instanța de apel a judecat formal cauza și nu a stabilit cui îi este imputabilă neexecutarea hotărârii judecătorești: reclamantului, care eventual nu ar fi manifestat diligența necesară în urmărirea procedurii de executare, sau dimpotrivă, organelor de executare și Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în calitate de autorități publice obligate să asigure un mecanism eficient și funcțional de punere în aplicare a hotărârilor judecătorești. Or, o asemenea distincție este esențială în logica art. 2

alin. (2) din Legea nr. 87/2011, care condiționează dreptul la repararea prejudiciului de stabilirea culpei și a deficiențelor în organizarea sau desfășurarea procedurii de executare.

79. Această distincție este fundamentală în aplicarea art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87/2011, întrucât dreptul la repararea prejudiciului este condiționat de constatarea unor deficiențe în organizarea sau desfășurarea procedurii de executare, imputabile organelor statului. În lipsa acestei verificări, analiza instanței de apel rămâne incompletă și formală, fără a determina veritabila cauză a neexecutării.

80. Respectiv, este imposibil de stabilit dacă neexecutarea titlului în această perioadă s-a datorat inacțiunilor organului de executare, care nu a luat măsuri eficiente pentru informarea creditorului și continuarea procedurii sau este imputabilă lipsa de diligență a creditorului.

81. Instanța de apel trebuia să stabilească cui este imputabilă această neexecutare, întrucât de soluționarea acestei chestiuni depinde aprecierea caracterului justificat al perioadei de inactivitate și, implicit, a respectării dreptului creditorului la executarea hotărârii într-un termen rezonabil. Or, lipsa unei asemenea analize face ca hotărârea instanței de apel să fie lipsită de fundament factual și juridic în privința acestei perioade esențiale pentru cauza dedusă judecării.

82. În mod concret, instanța de apel trebuia să aprecieze și conduita creditorului, în special dacă acesta a manifestat diligență rezonabilă pentru a urmări mersul executării. Un creditor diligent nu poate rămâne pasiv pe o perioadă de aproape opt ani, fără să facă demersuri pentru reluarea procedurii sau pentru a solicita informații privind situația titlului executoriu. Această eventuală pasivitate ar putea conduce la imputarea întârzierii exclusiv în sarcina creditorului.

83. În consecință, instanța de apel trebuia să stabilească în mod concret dacă această perioadă de stagnare a executării este rezultatul: lipsei de diligență a creditorului în urmărirea procedurii sau (iii) a unui cumul de factori. Numai prin această delimitare era posibilă o apreciere corectă a caracterului justificat al perioadei de inactivitate și, implicit, a respectării termenului rezonabil de executare garantat de art. 6 CEDO și de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87/2011.

84. Instanța de apel a omis să aprecieze acordul creditorului Serghei Cernei de a scoate plasa metalică, reconstruită între gospodăria sa și a lui Grigore Friptuleac este provizorie în scop de a nu trece păsările unul de la altul, iar gardul va fi restabilit după efectuarea măsurărilor cadastrale a tuturor gospodăriilor învecinate.

85. Așadar, se deduce că instanța de apel nu a analizat măsura în care neexecutarea hotărârii judecătorești în perioada 02 august 2019 – 10 mai 2022 este

imputabilă reclamantului sau autorităților de executare. Or, obligația statului nu se rezumă la simpla existență a unui cadru legal pentru executare, ci presupune și asigurarea eficienței acestuia. Prin urmare, lipsa acțiunilor concrete ale debitorului, ori pasivitatea după intentarea procedurii de executare trebuie analizate sub aspectul obligației pozitive a statului de a asigura executarea hotărârilor într-un termen rezonabil.

86. În concluzie, această dezvoltare arată că instanța de apel nu a stabilit aspecte esențiale pentru soluționarea cauzei: dacă debitorul poartă vreo răspundere pentru neexecutarea efectivă a documentului executoriu sau, dimpotrivă, dacă inacțiunile sunt imputabile exclusiv creditorului, organelor de executare și Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

87. Omisiunea Curții de Apel Chișinău de a analiza aceste aspecte echivalează cu o lipsă a motivării și conduce la încălcarea principiului efectivității remedului intern și contravin exigențelor art. 6 §1 CEDO și Legii nr. 87/2011, care impun instanței obligația de a verifica dacă hotărârea judecătorească a fost executată într-un termen rezonabil și dacă statul și-a îndeplinit obligația pozitivă de a asigura un mecanism eficient de executare.

88. Iar, lipsa unei analize riguroase a circumstanțelor speței și a unei motivări clare, pun în dificultate exercitarea unui control judiciar veritabil de către instanța de recurs.

89. La aspectul dat este imperioasă jurisprudența CtEDO în cauza *Hiro Balani vs. Spania*, în care Înalta Curte a notat că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 § 1 din CEDO.

90. Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (*Perez c. Franței [MC]*, nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 80; *Loupas c. Greciei*, nr. 21268/16 din 20 iunie 2019, § 37; *Capacchione c. Republicii Moldova* din 30 noiembrie 2021, § 19).

91. De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Drepturile Omului, acest articol obligă instanțele să își motiveze deciziile sale. Întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie analizată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligație presupune,

totuși, că o parte la procedura judiciară poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (Paixão Moreira Sá Fernandes c. Portugaliei, nr. 78108/14 din 25 februarie 2020, § 71 și cauzele citate în aceasta; Caraman c. Republicii Moldova din 16 februarie 2021, § 23).

92. Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, iar drept consecință necesitatea de a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

93. În conformitate cu art. 440 alin. (3), art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Casează integral decizia din 26 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Grigore Friptuleac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Elena Solcanu și Serghei Cernei, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Oxana Parfeni